

in the 70's, it slowed down after 1980 though it was as strong as to cause the extreme ageing of the smallest settlements. Compared to overall population of Slovakia the process of ageing in the smallest settlements is several times more intense and these small settlements, which represented the source areas of population growth 20 years ago are now depopulation areas.

From the spatial point of view the ageing is most evident in rural settlements in fringe areas in the north and east of the country. Also an extensive area with high representation of older age categories in the south of central Slovakia expanded in the last 20 years practically to the whole of the western and with the exception of Orava region also to the whole of central Slovakia.

Recenzent: Prof. RNDr. Jozef Mládek, DrSc.

VÝVOJ NÁRODNOSTNEJ ŠTRUKTÚRY OBYVATEĽSTVA V BRATISLAVE

Sylvia PORADOVÁ

Abstract

The development of the nationality structure of population in Bratislava was being influenced of the citizens of three nationality, Slovak, Hungarian and German. Domination of one nationality was being changed by that, which one of them took possess of the political and economic sphere. Long period were the leading nationality thanks to economic predominance the German, in 80-ties of the 19 century rapidly increased the part of Hungarian and after the coming into being of Czechoslovakia in the year 1918 became the predominance of the inhabitants of the Slovak nationality.

Key words: nationality, nationality structure, population, border space

1. Úvod

Aktuálnosť sledovania problematiky národnostnej štruktúry obyvateľstva Bratislavy dnes podmieňuje viacero skutočností, z ktorých za dôležité považujeme hlavne dve. Po prvé, 1. 1. 1993 vznikla samostatná Slovenská republika a Bratislava sa stala jej hlavným mestom. Otázky národnostnej štruktúry i jej vývoja v štáte ako celku prípadne jeho jednotlivých regiónov sú v počiatkoch existencie samostatného štátu z pochopiteľných dôvodov veľmi dôležité. Druhým dôvodom zvýšenia atraktivity tohto problému je skutočnosť, že politické a ekonomické zmeny prebiehajúce v krajinách strednej a východnej Európy zvýšili záujem o problematiku multikultúrnych regiónov a multikultúrnych miest. Osobitosť Bratislavy je zvýraznená aj jej prihraničnou polohou v bezprostrednej blízkosti štátnych hraníc s Maďarskom a Rakúskom.

Výnimočná geografická poloha hlavného mesta Slovenskej republiky je príčinou zložitého vývoja národnostnej štruktúry jej obyvateľstva. Významným prvkom pri osídľovaní územia

Mgr. Sylvia PORADOVÁ

*Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského,
Mlynská dolina 1, 842 15 Bratislava*

boli prírodné pomery. Oblasť Bratislavy však ťažila predovšetkým z výhod transkontinentálnych ciest, križujúcich sa na jej území. Pri formovaní štátnych útvarov bolo územie Bratislavy vzhľadom k svojej polohe neustále konfliktnou zónou. Preto každá zmena politickej situácie v strednej Európe sa priamo dotkla Bratislavy a následne sa zákonite prejavila v zmene národnostnej štruktúry obyvateľstva žijúceho na jej území. Najdôležitejšie zmeny v národnostnej štruktúre, ktoré sa dajú dobre sledovať aj štatisticky po rakúsko-uhorskom vyrovnaní v r.1867, nastali počas existencie samostatného Uhorska. Pre dokumentovanie zmien v národnostnej štruktúre Bratislavy sme pozornosť sústredili na obdobie medzi sčítaniami ľudu v rokoch 1880 a 1950. Rok 1880 je prvým rokom sčítania ľudu, ktorý poskytuje presné číselné údaje o národnostnom zložení obyvateľstva, pretože z prvého sčítania z roku 1869 sa v historických prameňoch udáva len verbálny opis situácie. Rok 1950 je zase prvým rokom, v ktorom získali Slováci v dôsledku politických zmien po 2. svetovej vojne výraznú prevahu. Od tohto roku sčítania sa národnostná štruktúra obyvateľstva Bratislavy prakticky nemení. Pri porovnaní národnostnej štruktúry obyvateľstva v Bratislave v rokoch 1880 a 1950 jasne vidieť, aké dramatické zmeny postihli populáciu v meste. Na tomto mieste uvedieme len vývoj podielu obyvateľov nemeckej a slovenskej národnosti. Kým v roku 1880 boli najpočetnejšou národnosťou Nemci (65,6%), v roku 1950 bol ich podiel už len 0,6%. Podiel Slovákov sa zvýšil zo 16,1% v roku 1880 na 90,2% v roku 1950. V príspevku sme sa pokúsili vysvetliť, ktoré udalosti takúto dramatickú zmenu spôsobili, poukázať na kľúčové momenty v histórii Bratislavy, ktoré ovplyvnili vývoj národnostnej štruktúry jej obyvateľstva.

Vývoju obyvateľstva Bratislavy, respektíve jej národnostnej štruktúry je venovaných pomerne veľa prác z geografie i histórie. Rad cenných informácií o historickom vývoji obyvateľstva Bratislavy môžeme nájsť v prácach V. Matulu, J. Vozára (1987), A. Špiesza (1992), J. Verešika (1973), V. Horvátha, D. Lehotskej, J. Plevu (1978) a v iných. Osobitne problémom národnostnej štruktúry obyvateľstva Bratislavy sú venované práce J. Bučeka (1995), J. Mládeka a kol. (1995), J. Podoláka (1986) a niektoré ďalšie. Problémom sledovania vývoja počtu obyvateľov Bratislavy je venovaná práca P. Korca, K. Husárovej (1995). Na vplyv prihraničnej polohy na vývoj obyvateľstva a hospodárstva Bratislavy poukazujú vo svojej práci J. Mládek, J. Buček, P. Korec (1998). Podkladom pre analýzy vývoja národnostnej štruktúry obyvateľstva Bratislavy, ktoré sú urobené v tomto príspevku, sú oficiálne výsledky zo sčítania ľudu v rokoch 1880 až 1991.

2. Začiatky osídľovania územia Bratislavy

Zložitost historického vývoja Bratislavy ako sídla je podmienená skutočnosťou, že leží v hraničnom priestore viacerých kultúr. Oblasť bola trvalo osídlená už od 5. tisícročia pr.n.l. V 4. storočí pr.n.l. bolo územie dnešnej Bratislavy významným keltským oppidom. Na prelome tisícročí, keď nastala na dnešnom Slovensku nová mocensko-politická situácia, Keltov ako trvalých obyvateľov nahradili germánsky Markomani a Kvádi, z juhu sa územia dotýkala Rímska ríša. V 5. storočí začínajú do tohto priestoru prenikať slovanské kmene, územie Bratislavy patrí k oblastiam s najstarším slovanským osídlením. Toto osídlenie však od počiatku ohrozovali avarské kočovné kmene. Na obranu proti ich útokom v roku 624 vznikla Samova ríša. Prvý štátny útvar Slovanov existoval len 35 rokov, no aj po jej zániku zostali

Slovania na tomto území. Koncom 7. storočia boli Avari definitívne porazení Frankami a to umožnilo veľký rozvoj politického, hospodárskeho života a sociálnych pomerov slovanského obyvateľstva (J. Buček, 1995).

Po vzniku Veľkomoravskej ríše v 9. storočí územie Devínskej brány plnilo okrem obrannej funkcie aj územno-správnú. Slovanský štát sa však nachádzal v prostredí, kde sa prelínali mocenské záujmy Franskej a Byzantskej ríše. Koncom 9. storočia začali vážne ohrozovať bezpečnosť Veľkej Moravy aj nájazdy maďarských bojových družín, ktoré prenikali z východu do Karpatskej kotliny. Pod tlakom Východofranskej ríše, Starých Maďarov a vplyvom prehĺbujúcich sa vnútorných rozporov sa Veľkomoravská ríša rozpadla. V roku 907 sa pri Bratislave odohralo niekoľko bitiek medzi maďarskými a franskými vojskami. Maďari boli definitívne porazení až v roku 955, čo spôsobilo, že boli nútení k prechodu na usadlý spôsob života a formovanie vlastného štátu (A. Špiesz, 1992).

3. Vývoj národnostnej štruktúry v Bratislave počas existencie Uhorska

Koncom 10. storočia sa začína formovať Uhorský štát a územie Slovenska sa stáva jeho súčasťou. Práve počas tohto obdobia došlo k najvýraznejším zmenám v národnostnej štruktúre obyvateľstva územia Bratislavy. Názvy osád v okolí Bratislavy, napríklad Rača, Prača, Dvorník, Vrakuňa, Vydrica, Záhorská Bystrica dokazujú, že toto osídlenie bolo pôvodne slovenské. Počas 11., 12. a najmä 13. storočia sa národnostná štruktúra v priestore Bratislavy spestruje. Najskôr sem prenikajú z južnejších oblastí Maďari, založili si aj vlastnú osadu pod Bratislavským hradom – Széplak. V 13. storočí sa v celom Uhorsku a aj v Bratislave zosilňuje nemecké prisťahovalectvo, podporované kráľom. A práve nemeckí kolonisti sa čoskoro stali, najmä vďaka podpore panovníka, najsilnejšou národnosťou v meste. Tvorili patriciát, ktorý sa zúčastňoval na správe mesta (V. Sedlák, 1993).

Tento vývoj osídlenia bol narušený počas husitských a tureckých vojen. Po porážke uhorských vojsk v bitke pri Moháči v roku 1526, prevzali vládu v Uhorsku Habsburgovci a vytvorila sa Rakúsko – Uhorská ríša. Po obsadení Uhorska Turkami boli z bezpečnostných dôvodov všetky hlavné štátne inštitúcie presťahované z Budapešti do Bratislavy a tá sa tak stala dočasne na obdobie takmer 250 rokov hlavným mestom Uhorska (r. 1536 – r. 1783). Turecká okupácia spôsobila migračné pohyby v krajine a vyvolala aj zmeny v demografických a sídelných pomeroch na Slovensku. Bratislava bola v tom čase pomerne dobre opevnená a spolu so širokým zázemím poskytovala útočisko utečencom z juhu, ktorými boli okrem Maďarov aj skupiny Chorvátov, Slovincov a Srbov. Ich prílev začal už v 20-tych rokoch 16. storočia, ďalšie prúdy prišli v 30-tych a 70-tych rokoch 16. storočia. Presídľovanie bolo organizované chorvátskou a srbskou šľachtou, pričom spolu s ňou prichádzali aj jej poddaní. Usadili sa hlavne v okolí mesta Bratislavy medzi slovenským obyvateľstvom v obciach vyľudnených epidémiami alebo požiarom (v Záhorskej Bystrici, Devíne, Devínskej Novej Vsi, vo Vajnoroch), prípadne založili nové osady. V okolí Bratislavy takto vznikli Lamač a Dúbravka. Pomerne skoro nastala asimilácia Chorvátov s početne silnejším slovenským obyvateľstvom. K bratislavským Slovákom tiež neprestajne pribúdalo slovenské obyvateľstvo z blízkeho okolia. Národnostné zloženie obyvateľstva Bratislavy spestrili aj nekatolícki utečenci z Čiech a z nemeckých krajín prenasledovaní v období rekatolizácie v 16. a 17. storočí.

Podľa presnejšie informácie o zastúpení jednotlivých národností je značne obtiažne. Prvý súpis obyvateľstva v Uhorsku sa robil v rokoch 1715 a 1720 v súvislosti s odvádzaním daní, nezachytáva teda počet poddaných. V tom čase žilo v meste asi 9000 ľudí, podľa odhadov z nich bolo približne 50% Nemcov, 33% Slovákov a 17% Maďarov (J. Svetoň, 1948). Prvé úradné sčítanie, tzv. jozefínske sa konalo v roku 1784. Jeho výsledky sa mali stať základom pre trvalú evidenciu obyvateľstva, týkalo sa už všetkých vrstiev obyvateľstva, národnosť obyvateľov sa však nezisťovala.

Skutočne objektívny obraz o národnostnej štruktúre obyvateľstva Bratislavy poskytuje až oficiálne sčítanie v Uhorsku z roku 1880. Z grafu č. 2, ktorý zachytáva situáciu v meste v tomto roku, možno pozorovať, že Bratislava mala v tom čase charakter nemecko-slovensko-maďarského mesta, s výraznou prevahou obyvateľstva nemeckej národnosti (65,6%). V tomto období však dochádza k dôležitým zmenám politickej situácie v Uhorsku, ktoré výrazne ovplyvnili národnostnú štruktúru obyvateľstva Bratislavy.

Po revolúcii v roku 1848 sa na Uhorskom sneme riešili dôležité politické a spoločenské problémy, akými boli otázka zaradenia Uhorska do Habsburskej ríše, miesto Maďarov a maďarčiny v Uhorsku a vzťahy medzi Maďarmi a nemaďarskou väčšinou obyvateľstva. Snahou Maďarov bolo premeniť mnohonárodnostný uhorský štát na štát maďarský. Rozpútala sa maďarizačná kampaň pod heslom „jedna vlasť – jeden jazyk – jeden národ“. Maďarčina nahradila latinčinu vo verejnom živote. Maďarizácia silnela najmä po rakúsko-uhorskom vyrovnaní (r. 1867), ktoré postavilo Maďarov nad ostatné národy a národnosti v Uhorsku. Prejavila sa v zrýchľujúcom procese asimilácie nemaďarských národností. V oblasti Bratislavy sa tento proces prejavil v menšej miere, pretože tu bola najpočetnejšou a najsilnejšou národnosťou národnosť nemecká. Zatiaľ čo vyššie spoločenské vrstvy maďarského obyvateľstva sa sústreďovali najmä na ovládnutie verejno-politickej správy, tá istá vrstva nemeckej národnosti podnikala v priemysle, malovýrobe a obchode. Asimilácia preto postihla najmä sociálne slabšie vrstvy. Pomerne rýchlo podliehali maďarizácii Slováci. Pri sledovaní vývoja národnostnej štruktúry vidieť, že rok 1880 je nadlho posledným rokom sčítania, kedy Slováci počtom prevyšujú Maďarov, pričom ich podiel je už takmer vyrovnaný (16,1% Slovákov, 15,7% Maďarov). Podiel Nemcov na obyvateľstve mesta vplyvom maďarizačných tendencií v r. 1880 – 1910 poklesol na 41,9%. Naopak v týchto rokoch rapidný rast zaznamenali Maďari, za tridsať rokov sa ich počet výrazne priblížil počtu Nemcov (31 705 osôb) a podiel tak vzrástol na 32,5% (graf č.1). Maďarizácia sa stala vážnym destabilizujúcim činiteľom vnútro politickej situácie v Uhorsku a nakoniec prispela k rozpadu Rakúsko – Uhorska (J. Svetoň, 1948).

4. Zmeny národnostnej štruktúry obyvateľstva Bratislavy po vzniku Československej republiky

Maďarizácia mala aj negatívny vplyv na existenciu Slovákov ako národa a obrat nastal až po štátoprávnom oddelení Slovenska od Uhorska, vznikom Československej republiky v roku 1918. Bratislava sa stáva čoraz viac mestom s prevahou slovenského obyvateľstva, viac pracovných príležitostí a potreba vytvoriť celoslovenské centrum vyvolali prírlev obyvateľstva slovenskej národnosti. V období medzi dvoma sčítaniami, od roku 1910 do roku 1921 sa ich počet viac ako ztrojnásobil, a ich podiel na celkovom počte obyvateľov mesta tak dosiahol

39,7%. Počet obyvateľov nemeckej a najmä maďarskej národnosti od vzniku ČSR zaznamenáva výrazný pokles. Kým v roku 1910 dosiahli Maďari 32,5%-ný podiel, v roku 1921 bol už iba 22,2%-ný. Podiel Nemcov klesol za toto obdobie o 21,2%. Určiť presne národnostnú štruktúru obyvateľstva Bratislavy bolo naďalej značne obtiažne. Do roku 1919 sa príslušnosť k národnosti určovala podľa toho „akou rečou najradšej hovorí“, čo pri trojrečovej znalosti väčšiny obyvateľov Bratislavy a pri preferovaní jednej národnosti oslabuje objektivitu oficiálnych informácií. Preto štatistický prehľad neodráža dostatočne presne skutočný stav vzájomného pomeru jednotlivých národností. V roku 1919 sa hlavným znakom na určenie príslušnosti k národnosti stala materinská reč. I toto pravidlo sa obtiažne používalo v Bratislave, kde časť obyvateľstva nevedela svoju materinskú reč určiť (V. Horváth, D. Lehotská, J. Pleva, 1978).

Aj po vzniku ČSR bola Bratislava neustále ohrozovaná, bola kľúčovým miestom v strategických plánoch Maďarska. Po pričlenení Rakúska k Nemecku pred 2. svetovou vojnou sa stalo jej priamym susedom aj Nemecko a po Viedenskej arbitráži (r. 1938) pripadla Petržalka i Devín Nemecku. Počas existencie Slovenského štátu (r. 1939) získala nemecká menšina privilegované postavenie aj v meste. Podľa súpisu obyvateľstva z roku 1938 sa k nemeckej národnosti hlásilo 21,8% obyvateľov mesta, k maďarskej 12,9% a 58,6% boli Slováci a Česi (V. Horváth, D. Lehotská, J. Pleva, 1978).

Po skončení 2. svetovej vojny, keď sa v novom usporiadaní strednej Európy stala Bratislava hlavným mestom Slovenskej republiky, obrovský rast vyvolaný imigráciou prakticky z celého Slovenska, znamenal prirodzenú premenu Bratislavy na slovenské mesto. Sčítanie ľudu z roku 1950 (graf č. 3) poskytuje obraz populácie, v ktorom sa prejavili najmä dôsledky vojny a povojnové zmeny. V národnostnej štruktúre sa prejavila aj nová politická situácia v Európe, odsun Nemcov a reemigrácia. V tomto sčítaní sa už rozlišuje národnosť slovenská a národnosť česká, zatiaľ čo v predvojnových rokoch existencie ČSR sa v sčítaniach ľudu (r. 1921, 1930) udávala národnosť československá. Zmenená politická situácia sa prejavila v tom, že Slováci sa definitívne stali najpočetnejšou národnosťou v meste, ich podiel na obyvateľstve mesta bol 90,2%. Druhou najpočetnejšou národnosťou sa stali Česi podielom 4,8%, podiel Maďarov klesol na 3,5% a najdramatickejší pokles zaznamenala nemecká národnosť, až na 0,6% (tabuľka č. 1). Od sčítania ľudu v roku 1921 sa sledujú i niektoré ďalšie národnosti, napríklad židovská, poľská, ukrajinská. Pomerné zastúpenie príslušníkov týchto národností v Bratislave je však veľmi nízke (tabuľka č. 1). Židia žili v meste už v 13. storočí, v roku 1930 bol ich podiel pomerne vysoký 3,8%, no v roku 1950 ich žilo v meste iba 47, t.j. necelých 0,02%.

Z grafu č. 1 a tabuľky č. 1 vidieť, že pomerné zastúpenie príslušníkov štyroch rozhodujúcich národností v Bratislave sa od sčítania v roku 1950 do roku 1991 takmer nezmenilo. Výraznú prevahu mala naďalej národnosť slovenská (90,8%), 4,6% obyvateľov mesta bolo maďarskej národnosti, 2,6% českej a 0,3% nemeckej národnosti.

5. Záver

V príspevku sme chceli upozorniť na vývoj národnostnej štruktúry obyvateľstva Bratislavy, s dôrazom na zmeny, ktoré nastali medzi sčítaniami ľudu v rokoch 1880 a 1950. Vývoj národnostnej štruktúry ovplyvňuje celý rad faktorov a udalostí. Poukázanie na najdôležitejšie

z nich v prípade Bratislavy je jedným z hlavných cieľov predloženého článku. Vývoj národnostnej štruktúry obyvateľstva Bratislavy ovplyvňoval počas celého jej historického vývoja predovšetkým vzťah medzi príslušníkmi troch národností, slovenskej, maďarskej a nemeckej. Ďalšie, početnosťou počas celého obdobia menšie národnosti, akými boli Chorváti, Srbi, Židia a Poliaci veľmi skoro po príchode na územie Bratislavy asimilovali s tromi dominujúcimi národnosťami a preto bol ich podiel na národnostnej štruktúre obyvateľstva mesta zanedbateľný.

Dominancia tej-ktorej národnosti sa striedala podľa toho, ktorá z nich mala v rukách politickú a hospodársku moc. Dlhé obdobie, prakticky až do rakúsko-uhorského vyrovnania boli vedúcim etnikom Nemci, v 80-tych rokoch 19. storočia sa výrazne zvýšil počet Maďarov a po roku 1919 začala prevaha obyvateľov slovenskej národnosti.

Obdobie medzi sčítaniami ľudu v rokoch 1880 a 1950, pre ktoré sú charakteristické najväčšie zmeny národnostnej štruktúry v Bratislave, možno ďalej rozdeliť na kratšie časové úseky, podľa trendov vývoja národnostnej štruktúry v meste:

- obdobie rokov 1880 – 1918, pre ktoré sú charakteristické veľké zmeny v národnostnom zložení v prospech maďarskej národnosti na úkor národnosti slovenskej a nemeckej, vyvolané úsilím a myšlienkou vytvorenia veľkého maďarského štátu a vytvorenia jednotného národa v tomto štáte,
- obdobie od roku 1918 až do roku 1945, teda obdobie od vzniku Československej republiky až po koniec 2. svetovej vojny, kedy dochádza k reslovakizácii Bratislavy a súčasne k poklesu podielu nemeckej a maďarskej národnosti,
- obdobie od roku 1945 do roku 1950, keď sa z Bratislavy v dôsledku politického usporiadania strednej Európy po 2. svetovej vojne stalo mesto s výraznou prevahou obyvateľstva slovenskej národnosti.

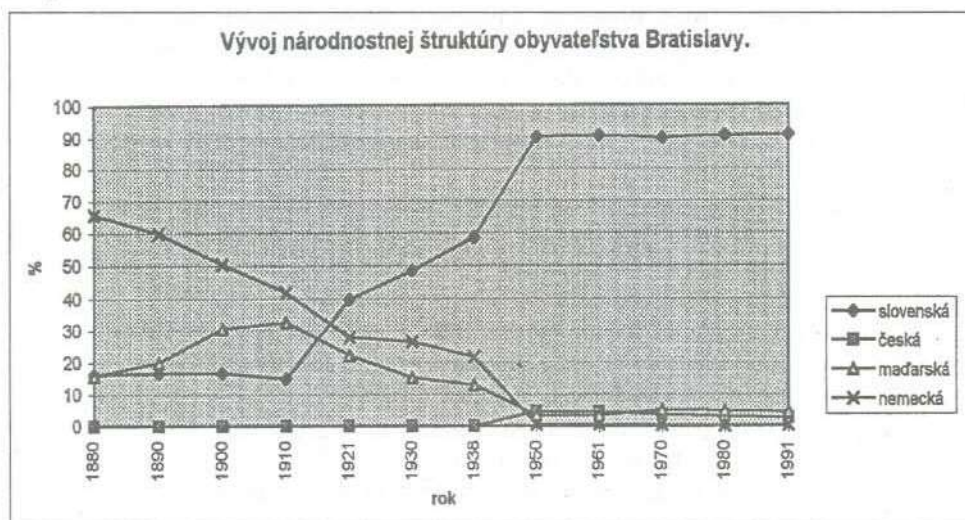
Tab. 1. Vývoj národnostnej štruktúry obyvateľstva Bratislavy (v %)

národnosť	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991
slovenská	16,1	16,6	16,7	14,9	39,7	48,5	90,2	90,6	89,8	90,6	90,9
česká	x	x	x	x	*	*	4,8	4,6	3,6	3,2	2,6
maďarská	15,7	19,9	30,5	32,5	22,2	15,3	3,5	3,4	5,2	4,9	4,6
nemecká	65,6	59,9	50,5	41,9	27,8	26,5	0,6	0,5	0,4	0,2	0,3
židovská	x	x	x	x	4	3,8	0	x	x	x	x
poľská	x	x	x	x	0	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
chorvátska	x	x	x	x	0,1	0,1	0,1	0,1	x	x	x
iné a neudané	2,6	3,5	3,2	10,6	5,9	5,6	0,4	0,4	0,7	0,7	1,3

* – v r. 1921 a 1930 spoločne slovenská a česká národnosť

x – neuvedené

Graf 1

Graf 2

Graf 3

Pramene:

Horváth, V., Lehotská, D., Pleva, J. (1978). Dejiny Bratislavy. Obzor Bratislava.
 Sčítanie ľudu, domov a bytov 1961, 1970, 1980 a 1991, MS SŠÚ, Bratislava.

Literatúra:

- BUČEK, J. (1995): Mesto, štát a územie. (Prípadová štúdia hlavného mesta Slovenskej republiky – Bratislavy). AFRNUC, Geographica Nr. 36, UK Bratislava, 1996, ss. 127 – 250.
- HORVÁTH, V., LEHOTSKÁ, D., PLEVA, J. (1978): Dejiny Bratislavy. Obzor Bratislava.
- KOREC, P., HUSÁROVÁ, K. (1995): Vývoj administratívnych hraníc a počtu obyvateľov Bratislavy. Geographica Slovaca, Nr. 10, ss. 107 – 118.
- MANNOVÁ, E. (1995): Transformácia identity bratislavských Nemcov v 19. storočí. Historický časopis, 43/95, SAP Bratislava, ss. 437 – 449.
- MATULA, V., VOZÁR, J. a kol. (1987): Dejiny Slovenska. Veda, SAV Bratislava.
- MAZÚR, E. (1974): Národnostné zloženie. Slovensko Ľud. Obzor Bratislava, ss. 440 – 458.
- MLÁDEK, J., BUČEK, J., KOREC, P. (1998): Historical aspects and current development of relations in the Bratislava – Vienna space. Borderlands or transborder regions – geographical, social and political problems. Region and regionalism, No. 3. University of Lodz. Silesian Institute in Opole. pp. 264 – 269.
- MLÁDEK, J., KOREC, P., OTRUBOVÁ, E., SLAVÍK, V., SPIŠIAK, P. (1995): Transformácia socioekonomickej a priestorovej štruktúry mestskej časti Petržalka. Geographica Slovaca, Nr. 10, ss. 173 – 180.
- OČOVSKÝ, Š. (1993): Populačný a sídelný vývoj. In: Vlastivedná monografia Karlova Ves. Alfa Bratislava, ss. 108 – 117.
- PODOLÁK, J. (1986): Záhorská Bratislava, Vlastivedná monografia DNV, Dúbravky, Lamača a Záhorskej Bystrice, Obzor, Bratislava, ss. 257.
- SEDLÁK, V. (1993): Začiatky nemeckého osídlenia Bratislavského Záhoria. Historický časopis, 41/3, SAP Bratislava, ss. 233 – 243.
- SKALSKÝ, J. (1928): Vývin mesta Bratislavy po stránke národnostnej, administratívnej a politickej. In: Strelinger, D., ed. Zlatá kniha mesta Bratislava, ss. 17 – 22.
- SVETOŇ, J. (1948): Od maďarizácie k reslovakizácii Bratislavy. In: Slovanská Bratislava I., ss. 54 – 59.
- ŠPIESZ, A. (1992): Dejiny Slovenska na ceste k sebauvedomeniu. Perfekt Bratislava. s. 193
- Sčítanie ľudu, domov a bytov 1961, 1970, 1980, 1991.
- Štatistická ročenka Hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy 1997. Mestská správa štatistického úradu SR v hlavnom meste SR Bratislave.

DEVELOPMENT OF NATIONALITY STRUCTURE OF POPULATION IN BRATISLAVA

Sylvia PORADOVÁ

Summary

The aim of this contribution was to warn on the development of nationality structure of the population in Bratislava with the stress on the changes, which arised between the countings of the inhabitants during the years 1880 and 1950. The development of the nationality structure of the inhabitants of Bratislava was being influenced during its whole historical development mostly the relationship between the citizens of three nations, Slovak, Hungarian and German. The other ones during the entire period numerally smaller nationalities which were Croatians, Serbs, Jeus and Polishes very soon after arriving on the territory of Bratislava asimilated with three dominated nationalities and that is why their part on the nationality structure of the population of the town is slighted.

In the contribution we tried to show on the important facts and events which influenced the development of the nationality structure in Bratislava. Before all, its situation caused that during the time of forming the state units the territory was the conflict zone. That is why every change of the political situation in the middle Europe tighfully showed up in the change of the nationality structure of the change of the nationality structure of the inhabitants living on its territory.

The inhabitants were originally Slavic. The first state units of the Slavs were very often threatened by war conflicts. The most expressive changes in nationality structure of population of Bratislava have begnn in the period, when this territory was the part of Hungary. First of all were coming the Hungarians, in 13 century the Germans and in 16 century Croatians. The long period, practically until the year 1867 the most powerfull nationality was the German. From the year 1880 is possible to watch the nationality structure statisticly. In this year were the most numerous nationality the Germans (65,6%), Slovaks made a part 16,7% and Hungarians 15,7%. For the period of the years 1880 – 1918 are charcteristic big changes in nationalistic composition in flavour of Hungarian nationality and for the bad of the Slovak and German nationality evocated by effort and idea of creation of big hungarian state and uniform hungarian nation. The part of Hungarian grew up to 32,5% until the yaer 1910. In the year 1918 came into being Czechoslovakia republic and that showed in nationality structure by arising of the count of the inhabitants of slovak nationality and at the same time by slump of the part of german and hungarian nationality. After 2. world war, in consist of the new political structure of the middle Europe, Bratislava pernamently became the town with major predominance of inhabitants of slovak nationality. By lact official facts from the year 1991 Slovaks take part by 90,9% in habitants of the town, Czechs 2,6%, Hungarians 4,6 and Germans 0,3%.

Recenzent: Prof. RNDr. Jozef Mládek, DrSc.